બોચાસણવાસી શ્રી અક્ષરપુરુષોત્તમ સ્વામિનારાયણ સંસ્થા, સત્સંગ શિક્ષણ પરીક્ષા

કુલ ગુણ - ૭૫

ઉકેલપત્ર : સત્સંગ પ્રવેશ - ૨

(સમય : બપોરે ૨ થી ૪.૧૫) (રવિવાર, ૫ જુલાઈ, ૨૦૧૫)

નોંધ :- (૧) આપેલ આવૃત્તિ પ્રમાણેના પુસ્તકના જવાબ જ માન્ય રાખવા. તે સિવાયની આવૃત્તિના જવાબ માન્ય ન રાખવા.
(૨) જમણી બાજુએ આપેલા અંકો જે તે પ્રશ્નના ગુણાંક દર્શાવે છે.
(૩) જમણી બાજુએ પ્રશ્નની બાજુમાં કૌંસમાં આપેલા અંકો જે તે પ્રશ્નના જવાબના પાઠ/પાના નંબર દર્શાવે છે.

☞ અગત્યની સૂચના ☜

પ્રશ્નપત્રમાં દરેક પેટા પ્રશ્નની જમણી બાજુ દર્શાવેલ ખાનામાં, લખેલા ગુણની પછીના ખાલી ખાનામાં (ગુણ : ૧ ☐) પરીક્ષાર્થીને આપેલ ગુણ લખવાના છે. જો પ્રશ્નનો જવાબ ખોટો હોય તો તે ખાનામાં '0' (આંકડામાં શૂન્ય) લખવું. ખરાં (✔) કે ખોટાં (✗) ની નિશાની દરેક પેટા પ્રશ્નની ડાબી બાજુની ખાલી જગ્યામાં જ - પ્રશ્ન શરૂ થાય તે પહેલાં જ કરવી.

☞ વિશેષ નોંધ ☜

આપ જ્યારે પેપર તપાસો ત્યારે જ્યારે લાંબા જવાબોમાં દા. ત. ટૂંકનોંધ, પાંચ મુદ્દાના વાક્યો, કારણો વગેરે પ્રશ્નોમાં આપ જ્યારે ફાળવેલા ગુણ કરતાં ઓછા ગુણ આપતાં હોવ ત્યારે પરીક્ષાર્થીએ કયો મુદ્દો નથી લખ્યો જેના તમે ગુણ કાપ્યા છે. તેની તમે ટૂંકમાં ડાબી બાજુ ઉપર નોંધ લખો. દા.ત. માર્ચ-૨૦૧૩માં પ્રવેશ-૧ માં 'જોબનપગીનું પરિવર્તન' ટૂંકનોંધ પૂછાઈ હતી. જેમાં જોબનપગી પ્રાર્થના કરતાં પોતાના દોષનું વર્ણન કરતાં કહે છે. 'પ્રભુ ! હું કુળહીન, કુટિલ, કુપાત્ર, બુદ્ધિહીન છું. મેં આપને ન ઓળખ્યા. દીનબંધુ ! દયા કરો. મારું મહાપાપ મટાડો.' આ મુદ્દો પરીક્ષાર્થીએ નથી લખ્યો તો બાજુમાં તમે લખી શકો કે 'પોતાના દોષ કહે છે.' આટલું જ લખવાનું છે અને તમે ગુણ ઓછા આપી શકો છો એટલે કે ફાળવેલ ગુણ કરતાં ઓછા ગુણ આપતાં પહેલાં બાજુમાં કયો મુદ્દો નથી તેની ટૂંકમાં નોંધ લખવી જરૂરી છે.

(વિભાગ - ૧ : કિશોર સત્સંગ પ્રવેશ, બારમી આવૃત્તિ - એપ્રિલ ૨૦૧૧)

પ્ર.૧ નીચે આપેલાં અવતરણો કોણ, કોને અને ક્યારે કહે છે તે લખો. (કુલ ગુણ : ૯)

☞ **નોંધ : - કોણ કહે છે ૧ ગુણ, કોને કહે છે ૧ ગુણ, ક્યારે કહે છે ૧ ગુણ.**

૧. ''બીજું પણ કોઈ મરી ગયું હોય તો કહી દેજો, ભેગાભેગું નાહી નાખીએ.'' (૨૦/૫૭)

➪ દેવરામભાઈ - સગાંવહાલાંને

➪ દેવરામભાઈના પત્ની જ્યારે ધામમાં ગયા ત્યારે ધર્મમર્યાદા પ્રમાણે સગાંવહાલાંએ દેવરામભાઈને સ્નાન કરાવ્યું ત્યારે.

૨. ''રસ્તામાં તોડો ભાળ્યો ?'' (૨/૧૨)

➪ કેટલાક લોકો - સગરામને

➪ કેટલાક લોકો સામે મળ્યા, કોઈ હલકા વરણના જેવા જણાતા સગરામને જોઈને તેમણે પૂછ્યું

૩. ''મહારાજ તમને કેમ તેડી જતા નથી ?'' (૧૧/૨૮)

➪ ગુણાતીતાનંદ સ્વામી - ભાઈસ્વામીને (ભાયાત્માનંદ, આત્માનંદ સ્વામી, વૃધ્ધાત્માનંદ સ્વામી) (૧૧/૨૮)

➪ ભાઈસ્વામીની ઉંમર ૧૧૬ વર્ષની થઈ હતી. તેઓ અણિયાળીમાં રહેતા હતા. ગુણાતીતાનંદ સ્વામી ત્યાં પધાર્યા ત્યારે પૂછ્યું.

પ્ર. ૨ નીચે આપેલાં વાક્યોનાં કારણો જણાવો. (બે થી ત્રણ લીટીમાં જ) (કુલ ગુણ : ૬)

૧. જાલમસિંહ બાપુ મારતી ઘોડીએ દેવળિયા ઊપડ્યા. (૨૩/૬૨)

જ. તાવી ગામને પાદર મહારાજ વતું કરાવવા બેઠા, પણ હજામનો હાથ ભારે હતો. આ જોઈને નજીકમાં ઊભેલા જાલમસિંહ બાપુએ મહારાજને પ્રાર્થના કરી કે 'પ્રભુ ! આપ આજ્ઞા કરો તો હું હમણાં જ મારે ગામથી સારો વાળંદ તેડી લાવું.' મહારાજની મરજી જાણીને જાલમસિંહ બાપુ મારતી ઘોડીએ દેવળિયા ઊપડ્યા.

૨. શ્રીજીમહારાજે કાશીદાસને વરદાન આપ્યું કે 'તારે ત્યાં સપ્તધાન પાકશે.' (૧૨/૨૯)

જ. કાશીદાસને ગળીનો વેપાર. ગળીના કુંડમાં જીવાત બહુ મરે. હિંસા બહુ થાય. પણ ખેતીમાં કશું પાકતું નહિ તેથી કાશીદાસ શું કરે ? તારે ત્યાં સપ્તધાન પાકશે એવું વરદાન આપી મહારાજે ગળીના કુંડ ખોદાવી નંખાવ્યા અને કાશીદાસને ત્યાં ધન-ધાન્યના ઢગલા થયા.

૩. દીકરો ધામમાં જતાં દેવજીભાઈ અને તેમનાં પત્ની રાજી થયાં. (૯/૨૩)

જ. દેવજીભાઈના સંગે તેમનાં પત્ની પણ એવાં જ ભક્ત હતાં. દેવજીભાઈનો દીકરો અખંડ મહારાજને દેખતો હતો. તે મોટો થયો ત્યારે તેનાં માગાં આવવા લાગ્યાં. માબાપને થયું કે 'જો તેને પરણાવીશું તો મહારાજની મૂર્તિનાં તેને દર્શન થાય છે અને જે સુખ લે છે તે મટી જશે.' ત્યાં મહારાજની ઈચ્છાથી દીકરો ધામમાં અખંડ મહારાજની સેવામાં ગયો. તેથી દેવજીભાઈ અને તેમના પત્ની બહુ રાજી થયાં.

પ્ર.૩ 'ગુરુ' (૧૦/૨૪-૨૫) - **પ્રસંગ ઉપર પંદર લીટીમાં ટૂંકનોંધ લખો. (વર્ણનાત્મક) (કુલ ગુણ : ૫)**

'ગુ' એટલે અંધકાર અને 'રુ' એટલે પ્રકાશ - અંધકારને કહેતાં અજ્ઞાન ને ટાળીને - પ્રકાશ અને જ્ઞાન આપે તે ગુરુ - સર્વ જીવો માયાના અંધકાર તળે છે - માયાનો અંધકાર એટલે અહંતા મમતા, 'હું અને મારું' જેને કદાપિ માયા વળગતી જ ન હોય - તે ગુરૂ વેદરસમાં શ્રીજી મહારાજ - 'ગુરુ તે બ્રહ્મ છે!' - સારંગપુરમાં ફૂલદોલના સમૈયામાં - 'સદ્‌ગુરુ ખેલે વસંત' એ પદ - 'એવા સદ્‌ગુરુ કોણ ?' સંતોએ - 'આપ પોતે' ત્યારે મહારાજે ગુણાતીતાનંદ સ્વામીની છાતીમાં છડી અડાડી - 'એ સદ્‌ગુરુ તો ગુણાતીતાનંદ સ્વામી છે' - એ ત્રણ ગુણથી પર એવા બ્રહ્મભાવને પામેલા સત્પુરુષ જ ગુરુ - શ્રીજીમહારાજને પામવા માટે ગુરુ એ દ્વાર છે. જીવને શુધ્ધ કરી મહારાજની સેવામાં જોડી દે - 'ગુરુ ગોવિંદ દોનું...' ગુણાતીત સંત એ સાચા ગુરુ છે, તેમનો આશરો કરવાથી - ગુરુએ શિષ્યને માટે ઉપાસના અને ભક્તિ સિદ્ધ કરવાનો આદર્શ - આદર્શ હંમેશા સંપૂર્ણ - તો જ શિષ્યમાં દૈવત - ગુરુનાં ગુરુનું વૃત્તાંત - ચરિત્ર જોવું, ગુરુનું પોતાનું વર્તન - તેમના શિષ્યનું - ભાગવતમાં ઋષભદેવજી કહે છે જન્મ મૃત્યુમાંથી છોડાવે નહિ - તે ગુરુ નહિ - પરમ એકાંતિક સંત જ ગુરુ કરવા યોગ્ય છે.

પ્ર.૪ **નીચે આપેલા પ્રશ્નોના એક (સંપૂર્ણ) વાક્યમાં જવાબ લખો. (કુલ ગુણ : ૫)**

☞ નોંધ :- અડધા સાચા જવાબનાં ગુણ આપવા નહીં.

૧. શ્રીજીમહારાજની આજ્ઞાનું પાલન કરવાથી શું થાય છે ? (૧/૨) જ. શ્રીજીમહારાજની આજ્ઞાનું પાલન કરવાથી મોક્ષ થાય છે.

૨. રણછોડજી મહારાજને શા માટે સૌ 'દૂબળી ભટ્ટ' કહેતા ? (૧૫/૩૬)

જ. રણછોડજી મહારાજ શરીરે અને વ્યવહારે દુર્બળ હતા માટે સૌ તેમને 'દૂબળી ભટ્ટ' કહેતા.

૩. વાત્રક નદીમાં ડૂબકી મારીને કાશીદાસ ક્યાં નીકળ્યા ? (૧૨/૩૦)

જ. વાત્રક નદીમાં ડૂબકી મારીને કાશીદાસ ગઢપુરમાં નીકળ્યા.

૪. સગરામના પરિવર્તનની વાત સાંભળીને કોણે તેને મળવા બોલાવ્યો ? (૨/૧૩)

જ. સગરામના પરિવર્તનની વાત સાંભળીને ભાવનગરના વજેસંગ બાપુએ તેને મળવા બોલાવ્યો.

૫. શ્રીજીમહારાજે લાધીબાઈની દૃઢતા જોવા કઈ આજ્ઞા કરી ? (૧૪/૩૪)

જ. 'તમે સાડલો ને ચૂડલો પહેરી, કપાળમાં ચાંદલો કરી, સેંથો પાડીને, ભડને નાકેથી પાણીનું બેડું ભરીને અહીં લાવો.'

પ્ર.૫ 'એક જણે લાખ રૂપિયાની.......' (૨૪/૬૪-૬૫) - **'સ્વામીની વાત' પૂરી કરી તેનું નિરૂપણ લખો. (કુલ ગુણ : ૫)**

☞ નોંધ :- સ્વામીની વાત પૂરી લખી હોય તો - ૧ ગુણ, નિરુપણના - ૪ ગુણ.

"એક જણે લાખ રૂપિયાની બુદ્ધિ લીધી તેમ જ મોક્ષની બુદ્ધિ પણ અનેક પ્રકારની મોટા થકી શીખાય છે."

એક રાજકુમાર અને એક પ્રધાનપુત્ર બંને મિત્રો. એક વાર તેઓ બીજે ગામ જવા નીકળ્યા. ત્યાં રસ્તામાં જંગલમાં રાત રોકાયા. સવારે બંનેને ભૂખ લાગી. બાજુના ગામમાંથી કંઈક ખાવાનું લઈ આવવા રાજકુમારે મિત્રને કહ્યું. પ્રધાનપુત્ર ઊપડ્યો. નજીકના ગામના દરવાજા બંધ હતા. ગામમાં એવું બનેલું કે ત્યાંનો રાજા નિર્વંશ મરી ગયો. પ્રજાએ એમ નક્કી કર્યું કે સવારે શહેરનો દરવાજો ઊઘડતાં જે માણસ પહેલો શહેરમાં પ્રવેશ કરે તેને રાજગાદી આપવી. સવારે દરવાજો ઊઘડ્યો. ને પ્રધાનપુત્રે નગરમાં પ્રવેશ કર્યો. અને સૌએ તેને રાજા બનાવ્યો. આ બાજુ રાજકુમાર મિત્રની રાહ જોઈને થાક્યો. તે મિત્રને શોધવા નીકળ્યો. નજીકના તે જ ગામમાં એક દુકાને તેણે પાટિયું વાંચ્યું કે અહીં બુદ્ધિ વેચાય છે. કૂતુહલતાથી રાજકુમાર તે દુકાનમાં ગયો ને બુદ્ધિની કિંમત પૂછી. શેઠ કહે : 'એકથી લાખ રૂપિયા સુધીની બુદ્ધિ મળે છે.' તરત જ રાજકુમારે લાખ રૂપિયાની હીરાની વીંટી આપીને બુદ્ધિની માંગણી કરી. 'આપણાથી નાનો હોય અને તેને અધિકાર મળ્યો હોય તો તેને નમી દેવું.' શેઠે એક કાગળ ઉપર લખી આપ્યું. રાજકુમાર તે લઈને આગળ ચાલ્યો. ત્યાં રાજાની સવારી નીકળી. તેથી તે એક બાજુએ ઊભો રહ્યો. સવારી નજીક આવી ત્યારે રાજકુમારે જોયું તો હાથી ઉપર તો પોતાનો મિત્ર જ પ્રધાનપુત્ર રાજા તરીકે બેઠો હતો. પહેલાં તો તેના ઉપર ક્રોધ ચડ્યો. પણ પછી ચિઠ્ઠીમાં લખેલું યાદ આવ્યું. એટલે તરત જ તેણે નવા રાજાને નીચે નમીને સલામ ભરી. પ્રધાનપુત્રે પોતાના મિત્રને સલામ ભરતાં જોયો. રાજદરબારમાં આવી તેણે સૌને કહ્યું કે 'હવે હું રાજા છું તો મારી ઇચ્છા પ્રમાણે કરી શકું છું.' એમ કહી તેણે પોતાના મિત્રને રાજકુમારને તેડાવ્યો અને તેને રાજગાદી સોંપી દીધી. રાજકુમારે બુદ્ધિ ખરીદી અને તેનો ઉપયોગ કર્યો તો રાજગાદી મળી. તેમ જ આપણું કલ્યાણ થાય તેવી બુદ્ધિ પણ મોટાપુરુષ પાસેથી મળે છે. આપણે તે બુદ્ધિયોગ મેળવવા માટે મોટાપુરુષનો સમાગમ કરીએ તો રાજકુમારને રાજ્ય મળ્યું તેમ આપણને અક્ષરધામ મળી જાય.

પ્ર.૬ **નીચે આપેલાં કીર્તન / અષ્ટક / શ્લોક વગેરે માંગ્યા મુજબ પૂર્ણ કરો. (કુલ ગુણ : ૮)**

☞ નોંધ :- કીર્તન / અષ્ટક / શ્લોક અડધા સાચા હોય તો એક (૧) ગુણ આપવો.

૧. એહી ધર્મકે નિયમમેં, બરતો સબ હરિદાસ, ભજો શ્રી સહજાનંદપદ, છોડી ઓર સબ આશ.
રહી એકાદશ નિયમમેં, કરો શ્રીહરિપદ પ્રીત, પ્રેમાનંદ કહે ધામમેં, જાઓ નિઃશંક જગજીત (૭/૨૦)

૨. છપૈયાપુરમાં વહાલો આપે પ્રગટ થયા, ધર્મ ભક્તિને ઘેર આનંદ ઉત્સવ થયા.
સંતોને આનંદ ઉપજાવતા હો વંદન આનંદ ઘનશ્યામને ..... સ્નેહ.
બાળ ચરિત્રો કરી આપે વન વિચર્યા, તીર્થોમાંહી ફરી જીવો પાવન કર્યા, નીલકંઠ નામ ધરાવતા હો. (૨૫/૭૧)

૩. અનન્ત-કોટીન્દુ-રવિપ્રકાશે ધામ્ન્યક્ષરે મૂર્તિમતાક્ષરેણ । સાર્ધં સ્થિતં મુક્તગણાવૃતં ચ શ્રીસ્વામિનારાયણમાનમામિ ॥ (૬/૧૭)

૪. **ગુજરાતી ભાષાંતર :** આ મારું છે અથવા બીજાનું છે, એવા વિચારો નાના મનવાળાના હોય છે, પરંતુ જે ઉદાર ચરિત્રના છે તેમના માટે તો બધી પૃથ્વી જ પરિવાર છે. (૨૨/૬૦)

(વિભાગ - ૨ શાસ્ત્રીજી મહારાજ, પંદરમી આવૃત્તિ - માર્ચ, ૨૦૧૪)

પ્ર.૭ નીચે આપેલાં અવતરણો કોણ, કોને અને ક્યારે કહે છે તે લખો. (કુલ ગુણ : ૯)

☞ નોંધ : - કોણ કહે છે ૧ ગુણ, કોને કહે છે ૧ ગુણ, ક્યારે કહે છે ૧ ગુણ.

૧. ''સાધુની સુવર્ણથી તુલા હોય નહીં.'' (૫૩/૮૮) ➫ સ્વામીશ્રી - સૌને

➫ તુલાવિધિનો સમય થયો ત્યારે સ્વામીશ્રી કહે છે.

૨. ''આવો બાપ ! બહુ રાહ જોવરાવી ?'' (૧૮/૩૩) ➫ જાગા ભક્ત - સ્વામીશ્રીને (યજ્ઞપુરુષદાસજીને)

➫ જ્યારે સ્વામીશ્રીએ કોઠારી જીભાઈને એકાંતમાં બોલાવીને જાગા ભક્તનો મહિમા કહે છે. ત્યારે જીભાઈ એ જાગા ભક્તની માફી માંગી. તેમને ઓરડે તમામને જવાની છૂટ આપે છે, તેમને સભામાં વાતો કરવાની પણ પ્રાર્થના કરે છે. તેથી આ બંધી તોડાવનાર સ્વામીશ્રી જાગા ભક્તને મળવા ગયા ત્યારે જાગા સ્વામી કહે છે.

૩. ''જો તેઓ ગઢડા મધ્ય પ્રકરણનું ૨૧મું વચનામૃત કબૂલ રાખે તો છે.'' (૩૮/૬૭)

➫ સ્વામીશ્રી - દોલતરામભાઈને

➫ દસ વર્ષે સ્વામીશ્રી અને દોલતરામભાઈ ભેગા થાય છે. ત્યારે દોલતરામે સ્વામીશ્રીને પૂછયું : 'સ્વામી ! તમારે વરતાલની ભેળા થવાનો વિચાર છે ? ' ત્યારે સ્વામીશ્રી કહે છે.

પ્ર. ૮ નીચે આપેલાં વાક્યોનાં કારણો જણાવો. (બે થી ત્રણ લીટીમાં જ) (કુલ ગુણ : ૬)

૧. શંકરાચાર્ય માધવતીર્થને પ્રતીતિ થઈ કે આખા સંપ્રદાયમાં વિદ્વત્તા અને સાધુતા બન્નેમાં શાસ્ત્રી યજ્ઞપુરુષદાસજીનો જોટો નથી. (૩૧/૫૬)

જ. શાસ્ત્રી યજ્ઞપુરુષદાસજી જેવા વિદ્વાન પોતાનામાં ભળે તો વરતાલવાળાને શાસ્ત્રાર્થમાં હરાવી શકાય, તેવા વિચારથી તેમણે સ્વામીશ્રીને મળવાની ઈચ્છા બતાવી. સ્વામીશ્રી તેમનો આશય સમજી ગયા અને કહેવરાવ્યું કે 'અમે અને વરતાવવાળા એક જ છીએ.' આથી શંકરાચાર્ય માધવતીર્થને શાસ્ત્રીજી મહારાજની વરતાલ પ્રત્યેની લાગણી માટે ઘણું માન થયું તેથી બોલ્યા.

૨. ગુણાતીતાનંદ સ્વામીએ ડુંગર ભક્તને વર્તમાન ધરાવ્યા નહિ. (૨/૨-૩)

જ. મહેળાવમાં મથુરભાઈ નાનાભાઈ ડુંગરને સ્વામીશ્રી પાસે વર્તમાન ધરાવવા લાવ્યા ત્યારે સ્વામીએ કહ્યું : 'આને હજુ વર્તમાન નથી ધરાવ્યાં ?' ગયે વર્ષે શુક સ્વામીએ ધરાવ્યાં છે. ત્યારે સ્વામીએ કહ્યું : 'શુક સ્વામી તો મહારાજનો જમણો હાથ કહેવાય. માટે શુક સ્વામીએ ધરાવ્યાં તે તો શ્રીજીમહારાજે વર્તમાન ધરાવ્યાં કહેવાય.' એમ કહી આશીર્વાદ આપ્યા.

૩. ભગતજીએ યજ્ઞપુરુષદાસજીને કાશીએ જવાની ના પાડી. (૧૭/૩૧)

જ. યજ્ઞપુરુષદાસ હરિભક્તોનાં અંતર ચોખ્ખા કરવાની સાવરણી છે તે પણ ટળી જાય. તે પરદેશ ભણવા જાય તો હરિભક્તો શું કરે ? માટે ભગતજીએ યજ્ઞપુરુષદાસજીને કાશીએ જવાની ના પાડી.

પ્ર.૯ નીચે આપેલા પ્રસંગોમાંથી કોઈ પણ એક પ્રસંગ ઉપર પંદર લીટીમાં ટૂંકનોંધ લખો. (વર્ણનાત્મક) (કુલ ગુણ : ૫)

૧. ભગતજી : પરમ એકાંતિક સત્પુરુષ (૧૪/૨૬-૨૭) યજ્ઞપુરુષદાસજી, વિજ્ઞાનદાસ વગેરે સંતમંડળ ગઢડા થઈને મહુવા ગયું. મહુવાના મંદિરમાં પુરાણી રઘુવીરચરણદાસે યજ્ઞપુરુષદાસ તથા પુરાણી કેશવપ્રસાદને મંદિરમાં રાખ્યા. આ બંનેની કેવી સમજણ છે તે જાણવા તેમણે કેટલાય પ્રશ્નો પૂછ્યા કે 'પ્રાગજી ભક્તને તમે શું સમજો છો ?' યજ્ઞપુરુષદાસજીએ કહ્યું : 'અમે તેમને પરમ એકાંતિક સમજીએ છીએ.' બીજે દિવસે મંદિરમાં સભા થઈ ત્યારે પણ આ પ્રશ્ન નીકળ્યો. યજ્ઞપુરુષદાસ અને મહાપુરુષદાસ સ્વામીએ વિચાર્યું કે પ્રાગજી ભક્તનો મહિમા આ બધાને સમજાવવાનો આ સુંદર યોગ છે. તેથી તેમણે કહ્યું: 'અમે પ્રાગજી ભક્તને એકાંતિક સત્પુરુષ સમજીએ છીએ. વચનામૃતમાં કહ્યા તેવા એ એકાંતિક સત્પુરુષ છે.' 'એકાંતિક પુરુષમાં ધર્મ, જ્ઞાન, વૈરાગ્ય, ભક્તિ વગેરે લક્ષણો હોય અને તેવા સંતથી શ્રીજીમહારાજ એક ક્ષણ પર દૂર રહેતા નથી.' ગ.પ્ર. ૨૭ ના વચનામૃત પ્રમાણે સમજાવ્યું વચનામૃતનાં પ્રમાણો સાથેની તેમની આવી દિવ્ય વાણી સાંભળી. પ્રાગજી ભક્તની સાધુતાનો તેમને સૌને નિશ્ચય થયો. એવા પુરુષથી મહારાજ અણુમાત્ર દૂર નથી, એ રહસ્ય સૌને સમજાયું. આથી મહુવાના હરિભક્તોને પ્રતીતિ થઈ કે પ્રાગજી ભક્તના સંતો જ્ઞાનમાં અને પ્રાગજી ભક્ત પ્રત્યેના પ્રેમમાં અજોડ છે. આ પ્રસંગથી ભગતજી મહારાજની પરમ એકાંતિક સ્થિતિનો સૌને ખ્યાલ આવી ગયો. યજ્ઞપુરુષદાસની આવી શાસ્ત્રની રીતે સમજાવવાની શક્તિથી ભગતજી મહારાજ પણ તેમના ઉપર બહુ રાજી થયા અને તેમના માથે હાથ મૂક્યો. તે પછી સંતો વરતાલ આવ્યા.

૨. સમર્થ વક્તા (૧૯/૩૪-૩૫) : શિવલાલ શેઠના પૌત્ર હરિલાલ શેઠ સત્સંગિ-જીવનની કથા કરાવતા હતા. કથા કરવા માટે ચાર પુરાણીઓ રાખ્યા. તેમાં યજ્ઞપુરુષદાસજીનો વારો સૌથી છેલ્લો હતો. તેમની કથા કરવાની અનોખી શૈલી, વચનામૃતનું શુદ્ધ જ્ઞાન અને બીજાં શાસ્ત્રોનો આધાર આપીને દ્રષ્ટાંત સહિત નિરૂપણ કરવાની પદ્ધતિથી બધા બહુ જ રાજી થતા. બીજે દિવસે શેઠને કથામાં આવવા

બોલાવવા સૌ ગયાં. તો શેઠે તરત જ કહ્યું, ' યજ્ઞપુરૂષદાસ કથા કરવા બેસે ત્યારે મને બોલાવજો.' આ સાંભળી સાધુઓને ઈર્ષ્યા થઈ. છેલ્લે દિવસે પ્રથમ કોનું પૂજન કરવું તે પ્રશ્ન નીકળ્યો. ત્યારે શેઠે સ્પષ્ટ કહી દીધું ; જેની કથાથી વધુ સમાસ થયો હોય તેનું પૂજન પ્રથમ કરવું. યજ્ઞપુરૂષદાસની કથાથી સૌને આનંદ થયો છે તેથી તેમનું પૂજન પ્રથમ થવું જોઈએ..' તેમને હલકાં પાડવાના આશયથી ઘનશ્યામદાસ સ્વામી બોલ્યાં કે, આજે તો જેણે દરજી અને મોચીને ગુરૂ કર્યા છે તે આ સભામાં મોટા થઈ પૂજાય છે. પણ શાસ્ત્રીજી મહારાજ શુરવીર હતા, તેમણે તરત જ કહ્યું, 'ગુરૂ થવાનો અધિકાર એકલા ભગવાંધારીઓને જ નથી પણ જે ગુણાતીતાનંદ સ્વામીના કૃપાપાત્ર અને એકાંતિક સ્થિતિના ધારક એવા પ્રાગજી ભક્ત તથા જાગાભક્તમાં જાતિભાવ જોશો તો મહારાજ સહન નહીં કરે. આમ કહી તેઓ બેસી ગયા.' મોટા સદ્‌ગુરુઓએ એ સાધુને ઠપકો આપ્યો. હરિલાલ શેઠ યજ્ઞપુરુષદાસજીનું પૂજન કરવા આગળ આવ્યા પણ તેમણે વિનયપૂર્વક ના કહી. પ્રથમ પૂજન વૃદ્ધ સાધુ હરિદાસનું કરાવ્યું અને છેલ્લે પોતાનું પૂજન કરવા દીધું. જૂનાગઢથી રાજકોટ આવીને અભ્યાસ ચાલુ કર્યો. સૌ પહેલાં બ્રહ્મસૂત્રો પર શાંકરભાષ્ય ભણ્યા. પછી એ જ સૂત્રો પર રામાનુજભાષ્ય સમજાવવા તેમણે જીવણરામ શાસ્ત્રીને કહ્યું. જીવણરામ શાસ્ત્રી કહે : 'હું રામાનુજભાષ્ય ભણ્યો નથી.' ત્યારે સ્વામીએ કહ્યું : 'તમે મને અર્થ સમજાવો, ટીકા અને તેનો ભાવાર્થ હું સમજી લઈશ.' આ પ્રમાણે યજ્ઞપુરુષદાસજી ભાષ્યનું વિવરણ કરતા અને જીવણરામ સાંભળતા. ધીરે ધીરે જીવણરામને રામાનુજભાષ્યમાં રસ લેતા કર્યા. શાંકરમતના તેમના સંસ્કારો બદલાયા. જીવણરામે રામાનુજના મતનો આશ્રય લીધો. તે પછી ગોપાળાનંદ સ્વામીનું ગીતાભાષ્ય વાંચ્યું. હવે જીવણરામ પૂરા વિશિષ્ટાદ્વૈતવાદી બની ગયા. યજ્ઞપુરુષદાસજીએ તેમને જાગા ભક્ત પાસે વર્તમાન ધરાવી સત્સંગી કર્યા. ગુરુ મટી પોતે શિષ્ય બની ગયા.

પ્ર.૧૦ નીચે આપેલા પ્રશ્નોના એક (સંપૂર્ણ) વાક્યમાં જવાબ લખો. (કુલ ગુણ : ૫)

☞ નોંધ :- અડધા સાચા જવાબનાં ગુણ આપવા નહિ.

૧. ડુંગરભક્તનો જન્મ ક્યાં અને ક્યારે થયો હતો ? (સંવત, માસ, તિથિ) (૨/૨)
જ. ડુંગરભક્તનો જન્મ મહેળાવમાં સંવત ૧૯૨૧ની મહા સુદિ ૫ ને વસંત પંચમીએ થયો હતો.
૨. શાસ્ત્રીજી મહારાજ સારંગપુર પધારતા ત્યારે નારાયણસ્વરૂપદાસજી પાસે કયા બે ગ્રંથો વંચાવતા ? (૪૯/૮૨)
જ. શાસ્ત્રીજી મહારાજ સારંગપુર પધારતા ત્યારે નારાયણસ્વરૂપદાસજી પાસે ભક્તચિંતામણિ અને હરિલીલામૃત નામના ગ્રંથો વંચાવતા.
૩. ડુંગર ભક્તે ગોરધનભાઈ કોઠારીને ના પાડતાં શું કહ્યું ? (૮/૧૬)
જ. 'મને વિજ્ઞાનાનંદ સ્વામીની સેવા માટે રજા મળી છે, તેથી હું તો તેમની પાસે જ રહીશ.'
૪. સ્વામીશ્રી કયાં આરામ કરતા ? (૫૨/૮૬)
જ. સ્વામીશ્રી આરામ તો મહારાજની મૂર્તિમાં કરતા.
૫. આચાર્ય રાધારમણપ્રસાદને સમાધિ ક્યારે થઈ ? (૪૬/૭૬)
જ. આચાર્ય રાધારમણપ્રસાદને સારંગપુરના મંદિરમાં હરિકૃષ્ણ મહારાજની મૂર્તિનાં દર્શન કરતા સમાધિ થઈ.

પ્ર.૧૧ આપેલા વિકલ્પોમાંથી ફક્ત સાચા વિકલ્પોની આગળ આપેલા ચોરસ ખાનામાં ખરાની (✔) નિશાની કરો. (કુલ ગુણ : ૬)

☞ નોંધ : એક કે એકથી વધારે વિકલ્પ સાચા હોઈ શકે. તમામ સાચા વિકલ્પ આગળ જ ખરાની નિશાની કરી હશે તો જ પૂર્ણ ગુણ મળશે, અન્યથા એક પણ ગુણ નહીં મળે.

૧. ૧, ૩, ૪ (૭/૭૭) **૨.** ૨ (૫/૯) ૩. ૪ (૨૬/૪૬)

પ્ર.૧૨ નીચે આપેલાં ખોટાં વાક્યોને મથાળાના સંદર્ભમાં સાચાં લખો. (કુલ ગુણ : ૬)

☞ નોંધ :- સંપૂર્ણ સાચું વાક્ય લખ્યું હશે તો જ ગુણ પ્રાપ્ત થશે, અન્યથા એક પણ ગુણ નહીં મળે.

૧. **સ્વામીશ્રીની મહત્તા :** સ્વામીશ્રી નડિયાદ પધાર્યા. નડિયાદના હરિભક્ત દોલતરામભાઈએ સ્વાશ્રીને પોતાને ઘેર જમવા તેડાવ્યા. (૩૮/૬૬)

૨. **અડસઠ તીરથ :** સારંગપુરથી સ્વામીશ્રી આશી પધાર્યા. સાથે યોગી સ્વામી પણ હતા. તેમની ટેવ પ્રમાણે યોગી સ્વામી રોજ સવારે વહેલા ત્રણ વાગે ઊઠી મધુર રાગે પ્રભાતિયાં ગાય. (૪૪/૭૪)

૩. **બોચાસણમાં પ્રથમ અક્ષરપુરુષોત્તમ મંદિર :** સ્વામીશ્રી બોચાસણ મંદિરનું કામ, હરિભક્તોની સેવા અને શ્રીજીના આશ્રય ઉપર નિર્ભર રહીને કરતા હતા. (૩૪/૬૦)

૪. **સારંગપુરની શોભા :** એક દિવસ સ્વામીશ્રી શ્રીજીમહારાજના પ્રસાદીના મોટા કુંડે નાહવા જતા હતા. રસ્તામાં હાલ જ્યાં મંદિર છે ત્યાં ઊભા રહ્યા. (૩૬/૬૩)

૫. **સાચા ગુરુભક્ત :** જૂનાગઢના કોઠારી જીભાઈને પ્રાગજી ભક્તનો અપાર મહિમા યજ્ઞપુરુષદાસજીએ કહ્યો હતો. (૨૦/૩૫-૩૬)

૬. **ઠાકરિયો વીંછી :** વરતાલમાં વિદ્યાભ્યાસ ચાલુ કર્યો, પણ કોઈ વિદ્વાન શાસ્ત્રી ન હોવાથી વડોદરા ગયા. (૧૫/૨૭)

☞ સમાપ્ત ☜